

ΑΡΡΑΒΩΝΙΑΣΜΕΝΟΙ

Ἄν ἀκόμα δὲ σ' ἀγάπησα, εἶναι γιὰτὶ δὲν τὸ θέλει ἡ ψυχὴ μου.

Μὴ μοῦ φιλεῖς μὲ περικάλιζ τὰ δάχτυλα. Δὲ στρένε νὰ γράψουν τὴ χιλιποθήγη λέξη γιὰ σένα. Δὲ σ' ἀγαπῶ...

Εἶσαι ἀρραβωνιστικὸς μου. Τὸ θέλει ἡ μάνα μου, τὸ θέλεις Σὺ, τὸ θέλει κι ὁ παπὰς πού μοῦ φόρεσε τὸ βορὴν αὐτὸ δαχτυλίδι, πού γράφει τὸνομᾶ Σου. Ναί, μὰ δὲν εἶσαι ὁ ἀγαπημένος μου, γιὰτὶ δὲν τὸ θέλει ἡ καρδιά μου...

Θὰ γίνω γυναῖκα Σου... Ἡ ζωὴ Σου θάναυ σκλάβου μου, καὶ γὰ τίποτες ἐχτός ἀπὸ τὸ κορμί μου δὲ θὰ σοῦ χωρίσω...

Μέσα μου θὰ κοιμηθοῦν τόσα ὁμορφα ὄνειρα πού εἶχα πλεγμένα τὶς νύχτες πού δὲν εἶχα ὕπνο. Ἡ καρδιά μου θὰ σφαλῆσει μὲς στὰ ματωμένα φτερούγια της. Ἡ καρδιά μου θὰ κλείσει, καὶ Σὺ θὰ λὲς στοὺς φίλους Σου πὼς οἱ γυναῖκες στὰ στήθια τους κλείνουν μιά πέτρα ἀντὶς γιὰ καρδιά...

Μὴ μοῦ ζητῆς τίποτες, ἀφοῦ ὁ Νόμος μὲ προσφέ-

ρε ἀλάκερη σὲ Σένα. Τὰ μούρα μαλλιά μου, σὰ σκοτεινὰ χρυσάνθεμα, τὸ κόκκινο τὸ στόμα μου σὰν ἐν' ἄλλο τρισητάφυλλο, καὶ τὸ κορμί μου ἕνας κάτασπρος κρίνος, δὲν σπᾶ τὴ μέρα τοῦ γάμου Σου, ἡ μάνα μου κι ὁ παπὰς θὰ Σοῦ τὰ προσφέρουν, σὰν ἕνα σπάνιο μπουκέττο, δεμένο μὲ τὴν κορδέλλα τῆς Ζωῆς μου...

Καὶ Σὺ θὰν τὰ χωρεῖς πάνω στὸ κρεβάτι Σου, πού μισῶ κι ἀποστρέφουμαι... Τ' ἀποστρέφουμαι γιὰτὶ θὰ μὲ ρήξει πάνω σ' αὐτὸ ὄχι ἡ καρδιά μου, ὄχι ὁ πόθος μου, ἀλλὰ ἕνας Νόμος ἀφύσικος...

Ἄν ἀκόμα δὲ σ' ἀγάπησα, ἂν δὲ θὰ σ' ἀγαπήσω ποτέ, εἶναι γιὰτὶ δὲν τὸ θέλει ἡ ψυχὴ μου. Εἶναι γιὰτὶ ἡ ψυχὴ μου εἶναι λεύτερη ν' ἀγαπᾶει τὸνεῖρό της, καὶ τὸνεῖρό της αὐτὸ ποτὲ δὲ σταμάτησε πάνω σου.

Ἄν βρεῖς τὸν τρόπο Σὺ νὰ σκλαβώσεις τὴν καρδιά μου, τὴν ψυχὴ μου, κάνε το, μόνο πρόσδεξε, ὁ τρόπος αὐτὸς νὰ μὴ μοιάζει μὲ τὸ Νόμο, πού σοῦ χάρισε τὸ δικαίωμα νὰ κρατῆς τὸ κορμί μου δικό σου.

Βόλος.

Κ. Τσ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ

ΜΙΑ ΔΙΑΛΕΞΗ

ΣΜΥΡΝΗ 10)11)21. — Τὴ Δευτέρα 1 Νοεμβρίου ὁ κ. Πάνου Ταγκόπουλος, μέσα στὴ σάλα τοῦ «Λοῦκου Κέντρου», μίλησε γιὰ τὴ δεύτερη διάλεξη τῆς Συντροφιάς «ΟΙ ΝΕΟΙ» πάνω στὸ θέμα: Γενικὸι χαρακτηρισμοὶ στὸ ἔργο τοῦ Παλαιᾶ.

Ὁ κ. Ταγκόπουλος εἶν' ἕνας ἄνθρωπος μὲ τὴν πλατιά μίμησιν καὶ τὴ σταθερὴ γνώμη γιὰ καθεὶ πού καταπιάνεται νὰ μελετήσῃ καὶ νὰ κρίνῃ ἀκριβῶς καὶ δίκαια. Ἐχει καταλάβῃ τόσο καλά τὸ τί θὰ πῆ ἔργασίᾳ τίμιζ, γιὰ νὰ νᾶνταμείβῃ καὶ νὰ ὑμνεῖ κάθε τι ὁρατὸ καὶ κάθε ὑψηλό. Διαβάσει πάντα κείνο πού πρέπει νὰ γράψῃ ἕνας σοβαρὸς χαρακτήρας, καὶ ἔχει τὸ γλυκὸ μίλημα, πού νὰ ξαίρει νὰν τὸ τραγουδήσῃ, νὰ τὸ κηρύξῃ, νὰ τὸ διδάξῃ.

Ὁ Παλαιᾶς εἶν' ἕνας ἀπ' αὐτοὺς τοὺς λόγους του, τοὺς ἀγαπημένους. Κι ὅπως κάθε μελετημένος κι ἀνεπηρέαστος ἄνθρωπος δὲν μπορεῖ παρά νὰ θαυμάσῃ τὸ μεγαλόπνοον Ἑλληνα, ὁ νέος ποιητὴς ἀναγνωρίζῃ τὴ δύναμη, τὴν ὑπεράνθρωπη σκέψη τοῦ δασκάλου.

Καὶ τί δὲν ἔχει νὰ θαυμάσῃ κανεὶς μέσα στὸν ἀτέλειωτο καὶ παραδείσιο κῆπο τοῦ Παλαιᾶ; Τὸ λεπτὸ καὶ τρυφερὸ μῦρο τῶν γιασεμιῶν, ἢ τὴ μεθυστικὴ μυρουδιά τῶν κόκκινων ρόδων καὶ τὴ βαρὴ χλωτὶλα τῶν γαρύφαλλων καὶ τῶν μόσκων;

Ἐνας διαβάτης πού θὰ περῶν ἔξνοιαστος δὲξῶ ἀπὸ τὴ μάντρα, θὰ σταθεῖ νὰ λιγέψῃ στὸ ἀπαλὸ μίλημα τῶν λουλουδιῶν. Θάφῃσῃ σύγκορη τὴν καρδιά του γιὰ νὰ παραδοθεῖ ἀπὸ τὸ πῆγμα τῶν ἀφαιρῶν δὲ

θῶν. Ὅ,τι κι ἂν διαβεῖ κοκόβουλον ἀπὸ τὴ σκέψη, τὸ μυρουδάτο ἀγέρι θὰν τὸ σηκῶσει στὰ φτερά του καὶ θὰν τὰπιδῶσει στὴ Λήθη. Παντοῦ ὁ μέγας ποιητὴς! Ὁ τραγουδιστὴς τῶν μεγάλων παθῶν κι ὁ θροντόφωνος προφήτης τῆς γλυκειᾶς καὶ εὐτυχισμένης ζωῆς. Αὐτὸς ὁ περᾶτης κι ὁ τ' ἔξιδευτὴς, γιὰ νὰ ζυγῶσει ὅλους τοὺς πόθους, νὰ στενέψῃ τὴν ψυχὴ του στὶς παρηγόριες. Ὁ Μεγάλος!

Ἐνας ὕμνος ἀτέλειωτος, μιά ψηλὴ φωνὴ γιὰ νὰ κωριαρχήσῃ στὶς ἀμαθες ψυχές, ἕνας ὕμνος ὑπερούσιος, ὁ λόγος τοῦ κ. Πάνου Ταγκόπουλου. Μίλησε γιὰ τοὺς χειμάρρους πού ὀρμοῦνε καὶ κυλοῦνε περῆφαινα καὶ θροντερά στὴ φαγωμένη τους κοίτη. Μίλησε γιὰ κἀτι πουλιά πού ψηλότερα ἀπ' τοὺς ἀητούς καὶ τοὺς γύπες καὶ τὰ γεράκια πετοῦνε. Πετοῦνε καὶ δὲ σκιάζονται. Κ' ἔδειξε τὴ μεγάλην ἀγνωμοσύνη τοῦ Ρωμαῖοῦ. Γύρω τὸν Τιτάν, θὰ τὸν στεφανώσουνε οἱ ἔξνοι. Ὅσοι τὸν ἀγαποῦν! Μὰ τὰ τυφλὰ μάτια τῶν ἀδερφῶν δὲν ἀνοίγουνε, γιὰτὶ τὸ τυφλοπᾶνι καὶ τὸ πηχτὸ σκοτάδι τῆς ἀμάθειας τοὺς μπόδιζε τὸ Φῶς καὶ τὴν Ἄληθεια.

Ὁ Παλαιᾶς μὲ τὸ Σολομὸ ἔξνοιαστος γιὰ τὸν εἰρὸν δρόμο τῆς Δόξης τὴ στενὴ καὶ καταχρονεινῆν Ἑλλάδα. Δυὸ μεγάλα πνέματα πού σπιθοβολᾶνε στοὺς γύρω μικροὺς καὶ φέγγουνε τάσους δρόμους, τόσα μονοπάτια πού περῶνε οἱ ἀνίδεοι. Κι ἂν ὁ κόσμος εἶναι τόσο ταπεινὸς γιὰ νὰ κρίνῃ, θὰ σκύβῃ ἀργὰ ἢ γλήγορα καὶ θὰ προσκυνήσῃ τὸ φανταχτερὸ μεγαλόρρημα πού μέσα στὸ μυστήριον καὶ στὰ σκοτεινὰ πέπλα τοῦ μυστικισμοῦ κρύβῃ κάτω τοῦ τῶνομα τοῦ δασκάλου.

Ὁ Παλαιᾶς, εἶπε ὁ Ταγκόπουλος, μπορεῖ νὰ πῇ

θεϊ σήμερα πλάι στο Βεράρεν. Είναι σωστό! Ο Ίδιος ο Παλαμάς, τ'εχε κατούαδει όταν καταπίστικνε νά μεταφράσει τὸ Βέλγον ἰσάξιο. Εἶδε τόσα μοιασίδια στὴν πνοή, πὸν ὁ ἰσάπολος ἔκρινε σωστό νά καθρεφτίσει στὴν ψυχὴ του ὅλες τὶς δικές του σκέψεις καὶ νά τις δώσει ὅπως αὐτὸς θὰ τις ἔδινε, κι ἂν ὁ ἄλλος δὲν ἔλεγεν ὅσα εἶπε. Ἴσως τὸ δεύτερο νά τονέ ξαίρει σήμερα ὅλος ὁ κόσμος. Κι ὅμως ὁ δικός μας εἶναι τόσο ταπεινός, ὅσο τὰ χαμολούλουδα πὸν μωσκοβολᾶνε πιότερο ἀπὸ τὶς λεῖκες...

Γι' αὐτὰ τὰ ὑπερούσια μίλησε ὁ Ταγκόπουλος. Δὲν ἀξίζει νὰν τοῦ σφίξουμε τὸ χέρι τόσο ταπεινά, ὅσο νά χωνέψουμε τὰ λόγια του σὰ συναγωνιστάδες.

Οἱ «ΝΕΟΙ» τῆς Σμύρνης μὲ τὴ διάλεξη αὐτὴ χαράζουνε κάτιο πολὺ μεγάλο πρόγραμμα γιὰ τὴν κήρυξη καὶ τὴ διδαχὴ τῶν μεγάλων ἔργων τοῦ προφήτη — δασκάλου. Θὰ μιλῆσουν πολλοί, κι αὐτοί, ὅσοι τονέ νοιάθουνε καὶ τὸν χαίρουνται μέσα στὴν περιγυρῆ κοινωνικὴ σαπίλα. Ἡ γενναία συντροφιά τότες θὰ μπορέσει νά πετάξει τὰ ὄπλα, σὰν ἔχτελέσει κάτι, πὸν ψηλοὶ κ' εὐγενικοὶ πόθοι σπρώξανε τοὺς ἐκλεκτοὺς ἀνθρώπους νά τὴνέ συστήσουνε.

Κ' ἔχουνε πεποθήση γιὰ ὅλ' αὐτὰ.

Ἄπ. Ν. Μαγγανάρης

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

— Κριτικὴ τῆς λογοτεχνίας μας σὲ Γερμανικὴ φιλολογικὴ Ἐπιθεώρηση.

Στὸ φιλολογικὸ περιοδικὸ τοῦ Βερολίνου «Φιλολογικὴ Ἠχώ» ὁ κ. Κάρολος Ντίτριχ δημοσιεύει στὸ φύλλο τοῦ Νοέμβρη μιὰ κριτικὴ ἐπιθεώρηση τῆς Νεοελληνικῆς Λογοτεχνίας, σχετικὰ μὲ τὴν κοινωνικὴ ἐξέλιξη τῆς χώρας μας στὰ τελευταῖα χρόνια, πὸν εἶχε τὸν ἀντίκτυπὸ τῆς καὶ στὴ λογοτεχνία.

Ἀπὸ τὴν κριτικὴ αὐτὴ ἐπιθεώρηση μεταφράζουμε τὰ χαρακτηριστικώτερα μέρη.

Ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἀπὸ 25—30 χρόνια θρίσκειται σ' ἓν ἄβυσσῶδες κοινωνικὸ καὶ πνευματικὸ μετασχηματισμὸ, ὅπως ἡ Γερμανία ἀνέβηκε στὰ 1848 καὶ 1871. Ἡ παλιὰ Ἀσπιδημαῖο-ἀριστοκρατικὴ κοινωνία τῆς Ἀθήνας καὶ τῆς Πόλης, πὸν στηριζότανε πάνω στὶς Βυζαντινὲς παραδόσεις, καὶ κυριαρχοῦσε στὴ Λογοτεχνία κατὰ τὰ πρῶτα 50 χρόνια τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους, ὑποχώρησε σιγὰ σιγὰ μπροστὰ σὲ μιὰ νέα, δημοκρατικὴ κοινωνία. Ἡ Δημοτικὴ γλῶσσα μῆκε στὴν ποίηση, οἱ ποιητὲς ἀρχίσανε νά σπινδάλουνε τὸ λαὸ, στὴν ἀρχὴ κάτω ἀπὸ τὸ ῥομαντικὸ φῶς, ὕστερα μὲ μιὰ στροφή πρὸς τὸ ρεαλισμὸ. Ἰστορίες ἀπὸ τὴ ζωὴ τοῦ χωριοῦ, τῆς ἐπαρχίας, τῶν θαλάσσιων ἀνδρίζουνε, ἓνας κόσμος ὁλάκερος ἀγνοημένος ὡς τότε. Εἶχε φτάσει πὰ ἡ ἐποχὴ, πὸν καὶ ἡ Ελλάδα ἀπόκτησε μεγάλες πολιτείες, φάμπρικες καὶ σιδηροδρόμους. Μιὰ ἐνεργητικὴ ζωὴ καὶ μιὰ νερὴ ζωντανὴ ποίηση διεδέχεται τὸν προηγούμενο λήθαργο.

Ἔτσι κατέθηκε καὶ ἡ λογοτεχνία ἀπὸ τὰ χωριά στὶς πολιτείες, ἀπὸ τοὺς χωρικοὺς στοὺς ἀστούς καὶ στοὺς ἐργάτες. Οἱ ποιητὲς θρίσκανε θέλητρο νά ἐμφανίζουνε σύγκρουσες ἀνάμεσα πατέρα καὶ παιδιοῦ, ἀντρα καὶ γυναῖκας, κοσμοπολίτη καὶ μικροαστοῦ, κα-

πιταλιστῶν καὶ προλεταρίων. Ἡ νεολαία εἶτανε γιομάτη ἀπὸ μιὰ διάθεση γι' ἀγῶνες, ἐνθουσιαζότανε μὲ τὸν Τολστόη, τὸν Ἴψεν, τὸ Νίτσε, νέα περιοδικὰ ἐρχόντανε καὶ φεύγανε, πὸν δείχνανε τὴ νέα ὁρμὴ καὶ τὴ νέα κατεύθυνση. Λίγο ἀπὸ αὐτὰ πὸν ῥήξανε ρίζες, ὑψωνόντανε σὰν πνευματικὸ φάρο. Στὴν Ἀθήνα ὁ «Νουμάς» (ἀπὸ τὸ 1903) παρουσιαζότανε σὰν τὸ κύριο μεταρρυθμιστικὸ φύλλο τῶν γλωσσικῶν, λογοτεχνικῶν καὶ κοινωνικῶν μεταρρυθμιστῶν καὶ γύρω του συγκεντρωνότανε κάθε τι πὸν εἶτανε γιομάτο ἀπὸ τὰ νέα ἰδανικά. Ριζοσπορτικὸς σὲ ὅλα, εἶχε μιὰ ἐπίδραση ἐξυγιαντικὴ τῆς ἀτμοσφαιρῆς, προπάντων στὴ φιλολογικὴ κριτικὴ.

Ἀφοῦ ὁ κ. Ντίτριχ μιλεῖ ἐπιχειρηματικὰ καὶ γιὰ τὰ περιοδικὰ «Γράμματτα» καὶ «Λόγος», προσθέτει:

Ἔτσι δημιουργηθήκανε οἱ κύριοι φιλολογικοὶ προμεχῶνες γιὰ τὸν ἀγῶνα πὸν ἀναψε πέρα ὡς πέρα. Ὁ κύριος σκοπὸς εἶτανε αὐτός: τὸ πνευματικὸ ξανακοινωνοῦργιαμα τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Μόνον γιὰ τὸ δρόμο πρὸς τὸ σκοπὸ αὐτὸ δὲν εἶτανε ὅλοι συμφωνοί. Ἄλλοι βλέπουνε τὴ θεραπεία σὲ μιὰ ἀδρόκι εἰσαγωγὴ μοντέρνων σοσιαλιστικῶν ἢ ἀτομικιστικῶν ἰδεῶν, πὸν ἔχουνε γιὰ φορέα τοὺς τὸ Ρωσσικὸ καὶ Σκανδιναυικὸ ρεαλισμὸ, οἱ ἄλλοι ζητοῦνε μιὰ ἠθικὴ καὶ οἰσθητικὴ ἐθνικὴ ἀναγέννηση τῆς παλιᾶς ἐποχῆς, ἀποβλέποντες γιὰ τὴν πολιτικὴν ζωὴ, στὴ Βυζαντινὴ ἐποχὴ, καὶ γιὰ τὴν πνευματικὴ, στὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ.

Ἄν κοιτάξουμε πρῶτα τὴν πρώτη κατεύθυνση, βλέπουμε στὴ Λυρικὴ ποίηση τὸ παλιὸ ἀριστοκρατικὸ καὶ ὑποκειμενικὸ στοιχεῖο πολὺ φανερό. Τὰ καλύτερα προϊόντα ἀνήκουνε στὴν ἰδεολογικὴ ποίηση, μόνον πὸν στὴ θέση τῆς προηγούμενης Βυζαντινῆς καὶ Μυσετικῆς ἀπαισιοδοξίας μπαίνει τώρα ἓνας ἀντρίκιος φαταλισμὸς, ὅμοιος μὲ κείνον τοῦ Πέερση ποιητῆ Ὀυάρ Καγιὰμ, τοῦ ἀγαπημένου τῶν νέων Ἑλλήνων λυρικοῦ. Ἀντικειμενικὰ παρουσιάζει τὴν ψυχὴ καὶ ἡ ἰδιαίτερη τέχνη τοῦ Κ α β α φ η. Μὲ τὸ πρῶτο μάτι νομίζου κανεὶς πὸς ἔχει νά κάνει μ' ἓν ἐνὶ χορτάτο, γέρο ἡδονιστὴ, ὅπως φαίνεται ἀπὸ διάφορα ποιήματά του. Χαίρεται στὴν ψυχικὴ ἀνάλυση καὶ στὴ ρεαλιστικὴ ζωγραφικὴ ἀπόδοση τῆς ψυχικῆς διάθεσης. Ἐμφανίζει ψυχικὲς διάθεσες μὲ μιὰ χαρακτηριστικὴ ποιητικὴ αἰσθητικὴ αἰσθητικότητα, πὸν τὸν προφιλᾶ ἀπὸ τὴ χοντρὴ αἰσθησιαρχία καὶ δημιουργεῖ ἐκείνη τὴν τρυφεράδα πὸν φωτίζει τὰ ποιήματά του. Αὐτὸ ἰσχύει πρὸ πάντων ὅτεν μετσοθευάζει νεωρεαλιστικὰ σκηνὲς καὶ πρόσωπα ἀπὸ τὴν περίοδο τῆς παρακμῆς τῆς Ἑλληνορωμαϊκῆς ἀρχαϊότητος, πὸν τὴν ἀσθάνεται ξεχωριστὰ γιὰτὶ ἀνταποκρίνεται στὴ δικὴ του ψυχικὴ διάθεση. Ὅσο κι ἂν εἶναι νηφάλια τὰ τραγοῦδια αὐτὰ, ὅμως ἐνεργοῦνε δραματικὰ μὲ τὴν ἰμπρεσιονιστικὴ τους παράσταση.

Ὁ σοσιαλιστὴς πὸν κινεῖ τὰ πλήθη παρουσιάζεται στὰ ποιήματα τοῦ Ρ ἡ γ α Γ κ ὄ λ φ η. Ὁ βοσανισμένος προλεταρίος συγκινεῖ στὸ «Τραγοῦδι τοῦ ἐργάτη» τοῦ Κ ε λ σ τ ρ ἡ» μὲ λεπτότητα ἐγγίζουνε στὴν ἐργατικὴ ψυχὴ μερικὰ ποιήματα τοῦ Κ ὠ σ τ α Χ α τ ζ ὁ π ο υ λ ο υ καὶ τῆς Κ λ ε α ρ ἔ τ η ς Δ ἰ π λ α ι.

Τὴν πάλιν τῶν νέων ρεαλιστῶν τὴνέ βλέπουμε στὸ Δ ἡ γ η μ α. «Τὸ δῆγμα ἀγωνίζεται μὲ ἀγρυπνο κατὶ νά ἀκροαστεῖ τὴν ἠχὸ μιᾶς καταγίδας, πὸν συν-

πλάσσει σήμερα άγρια τὸ πέλαιγο τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς καὶ στρέφει τὸ πνεῦμα πρὸς νέους ὀρίζοντες». Αὐτὸς ποὺ μιλεῖ ἔτσι εἶναι ὁ θεμελιωτὴς τῆς ποιητικῆς ἐξεικόνισης τῆς ἀστικῆς προλεταριακῆς ζωῆς, ὁ ἐρεινῆς τῆς ἑλληνικῆς προλεταριακῆς ψυχῆς, Κώστας Πιροορίτης. "Ενας γνήσιος σοσιαλιστὴς ἰδεολόγος, ἀπεικονίζει μὲ μιὰ θαθεῖα μελαγχολία τὴν κοινωνικὴ δυστυχία σὲ ζοφερὰς εἰκόνες, ('Απὸ τῆ Ζωὴ τοῦ Δειλινοῦ, 1906, Οἱ Νέκροί τῆς Ζωῆς, 1907), καὶ σὲ μεγαλύτερα δηγήματα, ὅπως 'τὸ «Στὸ "Αλιπυροῦ», τὴν κοπιταλιστικὴ ἐκμετάλλεψη τῶν Ἑλλήνων σφουγγαράδων (1910) ἢ στὸ «Μεγάλο Παίδι» (1915), τὴν τραγικὴ μοῖρα ἑνὸς ἐπαρχιώτη ποὺ ἀνακατείνεται μὲ τοὺς Ἀθηναίκοις ἐργατικοὺς κύκλους καὶ κεῖ πικρῶς ἐνα ῥόλο πῶ πολλὴ παθητικὴ παρὰ ἐνεργητικὴ, ποὺ χρησιμεύει μόνον γιὰ νὰ μᾶς ἐμφανίσει τίς δυνατὰ ἀπεικονισμένους σκηνῆς τῆς ἐργατικῆς ζωῆς. Ἡ τελευταία του συλλογὴ «Ὁ Πατέρας καὶ ἄλλαι δηγήματα» (1920) παρουσιάζει πρὸ πάντων ψυχικὰς συγκρούσεις ἀνάμεσα στοὺς ὀρισμοὺς τοῦ νόμου καὶ τῆς φωνῆς τοῦ αἰσθημάτου, ὅπου ὁ συγγραφεὺς ἀρῆνει νὰ νικήσει ἡ τελευταία. Οἱ προλεταριακῆς του περιγραφῆς, ἐπειδὴ συμμετέχει σ' αὐτὴς ἰσχυρὰ τὸ δικό του αἰσθημα, δὲν ἐπενεργοῦνε πάντα τόσο ἄμεσα ὅπως ἐκείνης τοῦ Δημοστένη Βουτυρά, τοῦ ἀναγνωρισμένου μεέστρου σ' αὐτὸ τὸ εἶδος στὴν Ἑλλάδα. Τὸ μικρὸ μὰ περίφημο σκίτσο τοῦ «Παρολάμια», μιὰ φανταστικὴ λέξη ποὺ ἕνας μισό-τρελος ἐργάτης μὲ κόκκινο χροῶμα τὴν ἐγράφει στὸν τοῖχο καὶ ἀνεστατώνει ὅλη τὴ φάμπρικα, τοῦσκα τὴ φήμη ἑνὸς σοσιαλιστῆ ἂν καὶ αὐτὸς ἄλλοῦ ἐκθέτει τὰ ἀλέθρια ἀποτελέσματα τοῦ σοσιαλισμοῦ. Ἐικονίζει τὸν κόσμο δίχως τεκνέντζα, μὲ μιὰ λεπτὴ ψυχολογία ποὺ θιμίζει τὸν Γκόρνυ, χωρὶς νὰ εἶναι ἐπιρροεασμένη ἀπὸ αὐτόν, καὶ μὲ ἕνα πλαστικὸ ρεαλισμὸ στὴν ἐκθεση, ποὺ κανέναν ὡς τὴν ἑλληνικὴν δημοσιογράφου δὲν ἔφτασε, οὔτε ὁ Καραβίτσας, ὁ μεγαλύτερος ζωγράφος λαϊκῶν τύπων. "Ὅταν βλέπει κανεὶς τὴ μεγάλη σειρά τῶν τύπων τοῦ Βουτυρά, ἀνθρώπων ναυαγισμένων, δυστυχισμένων, ποὺ τελειώνουν στὴν ταβέρνα, ἀναγνωρίζει ἄμεσως τὸν καλλιτέχνη φρενιλοῦ, ποὺ δὲν πιστεύει σὲ καμιά κολήτρεψη τοῦ κόσμου, γιατί φρονεῖ πὼς τὸ κακὸ ἔχει πολλὰ θαθεῖα ρίζες. Ὁ ἴδιος δὲν ἐπιμεβαίνει στὰ δηγήματά του, καὶ αὐτὸ κάνει τὴν ἐντύπωση ἄμεση καὶ ζωντανή. Τὸ μουσικὸ αὐτοῦ τῆς Τέχνης βρῖσκεται σὲ μιὰ συντομία, ποὺ συχνὰ εἶναι αὐτὸ σκίτσο ἀπλὸ μὰ εἰσχωρεῖ θαθεῖα στὴν ψυχὴ.

Σὲ προλεταριακὸ περιβάλλο, μὰ ὄχι μὲ προλεταριακὴ κοσμοθεορία, βρῖσκονται τὰ δηγήματα τοῦ Κ. Θεοτόκη καὶ τοῦ Κ. Χατζόπουλου, ποὺ ἔχουνε μιὰ ἐσωτερικὴ μεταξὺ τους συγγένεια.

Καὶ οἱ δύο εἶναι ἀτομικιστὲς, κείνος βασίζεται στὸν Ἰνδικὸ κόσμο τῶν ἰδεῶν, αὐτὸς στὸ Γερμανικὸ, ἐκείνος εἶναι πῶς πολλὴ ἠθικὸς, αὐτὸς περισσότερο αἰσθητικὸς καὶ στὴν ἠθικὴ του ἐξέλιξη ταλαντευόταν ἀπὸ τὸ Νίτσε στὸ Μάρξ καὶ τὸν Ἑνγκελς. Καὶ οἱ δύο παρουσιαστικῶς σὰν ἠθογράφοι δημοσιογράφοι ἔπειτα, ὁ Χατζόπουλος μὲ τὴν ἐπίδραση τῶν σύγχρονων Σουηδῶν καὶ μάλιστα τοῦ Στρέμπεργκ καὶ Γκέγερσταμ πραγματοποιήθηκε κοινωνικοψυχολογικὰ θέματα, ὁ Θεοτόκης, ἀπὸ τὸν Τολστόη ἐπιρροεασμένος, κοι-

νωτικοφικὰ. Οἱ ἥρωες του εἶναι ἀλτροῦστῆς, στοιχοί, ποὺ φορτῶνουνται αὐτοὶ τὰ ἐγκλήματα τῶν ἄλλων, ὅπως ὁ συμπεριθητικὸς καὶ πρωτότυπος ζωγραφισμένος λαϊκὸς ἀπόστολος τοῦ τελευταίου του ρομάντζου, ποὺ ἀνήκει στὰ καλύτερα τῆς νέας ἑλληνικῆς δημοσιογραφίας.

Τὰ δηγήματα τοῦ Γ.ρ. Ξενόπουλου μᾶς ἀδηγούνε ἀπὸ τὸ προλεταριακὸ στὸ ἀστικὸ περιβάλλο. Σ' αὐτὰ δὲν πραγματοποιεῖται κανένα μεγάλο πρόβλημα, εἶναι τὸ πῶς πολλὴ ἠθογραφίαι ἀπὸ τὴν κοινωνικὴν ζωὴ, μ' ἕνα γυναικεῖο πρόσωπο στὴ μέση ποὺ ἔρχεται σὲ σύγκρουση μὲ τὸ στενὸ περιβάλλο καὶ καταλήγει σ' ἕνα τραγικὸ τέλος. "Ενα ἀπὸ τὰ καλύτερα ἔργα του εἶναι ὁ «Κακὸς Δρόμος». Ὁ Ξεν. βρῖσκεται στερεὰ κάτω ἀπὸ τὴ Γαλλικὴ ἀντίληψη τῆς τέχνης. Τελειάει γύρω στὸ κοινωνικὸ δῆγμα (Πλοῦσοι καὶ φτωχοί).

Τὸ θέμα τοῦ ἀτυχου γάμου ἀπασχολεῖ καὶ στὴν Ἑλλάδα τοὺς λογοτέχνες. Ὁ Ταγκόπουλος (Πλάτῃ στὴν ἀγάπη) καὶ ὁ Γκιζοῦρης (Θέμος Λάσκαρης) εἰκονίζουνε τὸν ἰδεολόγο, ποιητικὸ σύζυγο, ποὺ ἔπεσε σὲ μιὰ συνθησιμένη γυναίκα καὶ ὕστερα ἀποξενώνεται ἀπ' αὐτὴν ἀπὸ μιὰν ἄλλη λάτρισα τῆς ποιήσεώς του. Στὸ ἔργο τοῦ Γκιζοῦρη αὐτοκτονεῖ ὁ ἀντὴρ, στὸν Ταγκόπουλο τὸ ἔναντι ὁ ἥρωας ζητᾷ χρήματα, γιὰ νὰ ἰδρῶσει τὸ σπίτι τοῦ λεύτερου ἔρωτα, ποὺ τὸν γώρισε στὸ σπίτι ἑνὸς φίλου του, ὅπου ὀδηγεῖ τὴ γυναίκα του καὶ τὰ κορίτσια του, γιὰ νὰ τὸν ἀπολάβουνε καὶ αὐτὲς καὶ ὅπου καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος μέλλει νὰ τὸν ἀπολάβει σὲ λίγο. Δὲν τὸ χαιρέται ὅμως αὐτὸ μιστὸ λίγο πρὶ νὰ φτάσει ἀπὸ τὰ ξένα ἢ ἀπελευθερώσει αὐτὸν πεθαίνῃ ἑαυτὸν ὁ ἥρωας.

Γιὰ τὰ δηγήματα τοῦ Θ.αν. Μίχα σημειώνει πὼς δείχνουνε ἕνα λεπτὸ δημοσιογραφικὸν ταλέντο. Ὑστερα σημειώνει τὰ ἔργα τοῦ Β. Ἡλιοπόπουλου, τὸ ἔργο τῆς Εἰρήνης Δημητράκου, τὸ «Σφουρι», καὶ τὰ πολλὰ συμβολιστικὰ τῆς Πετρούλας Ψηλορείτη ποὺ ἔχει λεπτὴ γνώση τῆς γυναικεῖας ψυχῆς καὶ ἀπεικονίζει τὴ μοντέρνα Ἑλληνίδα ποὺ τὴν ἀποχτάει συνείδηση τοῦ ἑαυτοῦ της.

Δὲ λείπει ἀκόμα καὶ τὸ σατυρικὸ δῆγμα ποὺ σατυρίζει ὀρισμένα ἔθνη καὶ κοινωνικὰ ἑλαττώματα τῶν Ἑλλήνων. Ὁ μεγάλος ἐπινοητὴς τῆς γλώσσας Ψυχάρης στὸ Παρίσι ποὺ τὸ «Ταξίδι του» (1888) ἀναστήτασε τὰ πνεύματα, ὕστερα ἀπὸ πολλὰ συμβολιστικὰ πειράματα, ξαναγύρισε πάλι στὸ ἔδαφος τῆς πραγματικότητος μὲ μιὰ σειρά σατυρικὰ δηγήματά του «Στὸν Ἰσκιό τοῦ πλατάνου», ποὺ τὸ καλύτερο εἶναι τὸ Δαχτυλίδι τοῦ Γύγη. Ἐπίσης ὁ Ἐφταλιώτης μὲ τῆς «Φιλιάδες τοῦ Γέρο Δήμου» καὶ ὁ Καραβίτσις μὲ τῆς «Δάσκαλος στὴν ἀπεικόνιση τῶν λαϊκῶν τύπων, ποὺ στὸν «Ἀρχαιολόγο» καθρεφτίζει τὴν ἀνόητη ἀρχαιομανία τῶν μικροβιολογῶν σχολαστικῶν τῆς πατρίδας του.

Πρὸς τὸ κοινωνικὸ δῆγμα ἀντιπλάθει στὰ τελευταία 15 χρόνια τὸ κοινωνικὸ δράμα. Ἡ δραματικὴ παραγωγή ἐνεργεῖται στὴν Ἑλλάδα ἀκόμα σὰν πάρεργον, ἀποτέλεσμα τῆς, καὶ μὲ διὰς τίς προσπάθειες, κακῆς ὀργάνωσης τοῦ θεάτρου. Ὑπάρχουνε γι' αὐτὸ περισσότεροὶ «Καὶ» παρὰ «Μόνον» δραματικοί. Ὑπάρχουνε φυσικὰ πολλοὶ ντυλετάντες μὰ ἄρα-

χουνε και πολλά αληθινά ταλέντα που μαραίνονται. Οί καλύτεροι αντιπρόσωποι στο οικογενειακό και ειδικά στο δράμα του γάμου είναι ο Ζ. Φυτίλ ης και ο Π. Χόρν, ο πρώτος κάτω από Ισχυρή μοντέρνα γαλλική επίρροη εικονίζει τα αποτελέσματα του ευρωπαϊκού ψευτοπολιτισμού στην έγγαμη ζωή. Ο Χρ. Πιπασαφειρόπουλος στις «Χειροαφτημένες» λύνει το δράμα του με μια λύση γνήσια ελληνική. Ο Έλληνογερμανός Χόρν μπαίνει βαθύτερα στο ελληνικό οικογενειακό πνεύμα και στο τεχνικό μέρος διδάχτηκε από τον Ίψεν και τον Χάουπμαν χωρίς να χάσει τον έαυτό του μέσα σ' αυτούς. Συνεχίζοντας το έργο του Καμπύση, έγραψε το «Ανεχτίμητο» πάνω σε μια λαϊκή παράδοση, όπου διακρίνεται μια επίδραση ρομάντισμού από τη «Βουλιαγμένη Καμπάν» του Χάουπμαν. Δεύτερο δράμα του, πολύ δυνατό, είναι οι «Πετροχώρηδες» πάνω σε γερή ρεαλιστική βάση. Το έργο αυτό από ψυχολογική και τεχνική άποψη είναι ένα από τα καλύτερα της νέας ελληνικής δραματικής τέχνης και πρέπει να λυπάται κανείς γιατί ο Χόρν στα κατοπινά του έργα (Το μαύρο κοράβι, Φιορέλλα) πέφτει πάλι στο συμβολισμό. Τον ίδιο δρόμο φαίνεται να βαδίζει ο Σπ. Μελάς, που μετά το Χόρν είναι ο πιο προικισμένος με ταλέντο, μοντέρνος δραματικός συγγραφέας. Το πρώτο του έργο «Ο Γιος του Ήσκιου» είναι επηρεασμένο από τον υπερανθρωπισμό του Νίτσε. Το δράμα αυτό, όπως και το ρεαλιστικό «Το κόκκινο ποικάμισο», οφείλουν την επιτυχία τους στην παρεμβολή λαϊκών χαρακτηρισμών και μοτίβων, στα ακόλουθα δύο «Μαύρο και άσπρο» και «Το χαλασμένο στίτι» απλώνεται ένας θαμπός συμβολισμός που αδυνατίζει τη δράση. Έτσι η εξελεγκτική του γραμμή φαίνεται κάπως να χαμηλώνει που πρέπει να αποδοθεί όχι σε έλλειψη δραματικού ταλέντου όσο στην άτυχο πειραματισμό με ξένες τεχνολογίες. — Από τους παλιότερους «Κεί» δραματικούς, ο Ξενοπόλιος έχει τις περισσότερες επιτυχίες και είναι ο παραγωγικότερος. Έχει δραματοποιήσει ο ίδιος πολλά δηγήματά του, μα έχει γράψει και από την αρχή μερικά διώσιμα δράματα. Τα καλύτερα από αυτά είναι το «Ψυχοσάββατο» και «Το μυστικό της Κοντέσσας Βαλέρινας». — Οι λεπτές ψυχικές ζουγραφίες του Π. Νιόβανα που ζητούν να δείξουν το άπαιστο μιας καθαρά αισθητικής κοσμοθεωρίας, είναι μόνο με εξωτερική δραματική μορφή ψυχολογικά δηγήματα και χωρίς αληθινή δραματική ζωή.

Ότι δε λείπει το δραματικό υλικό στην Ελλάδα με τις σημερινές της κοινωνικές τάσεις το απόδειξε ο Φυτίλ ης με τον «Κυρούλη» (1904) όπου σατιρίζει το Νιτσεϊσμό των Αθηνέσιων λογοτεχνών, το απόδειξε ακόμα και τα μικρά διαλογικά έργα του Τζαγκόπουλου από το 1906 — 1920 όπου μαστιγώνει κοινωνικά ελαττώματα, τώρο: μάλιστα τελευταία, και τον πόλεμο, μα που δείχνουνε πιο πολύ προσωποποιημένες ιδέες πικρά ζωντανούς χαρακτήρες, και γι αυτό δε μπορούσαν να καταστήσουνε τη σκηνή, με όλη τους την όχι αδέξια απομίμηση των Ίψενικών προτύπων.

Με καλύτερα αποτελέσματα, ένα φλογερό πνεύμα, ο Ρήγας Γκόλφης στα 1907 έδωσε ένα ελληνικό αντίστοιχο προς τους «Υφαντές» του Χάουπ-

πμαν, έργο, γιομάτο δράση, το «Γήταυρο», όπου ει- κονίζει την αντίθεση ανάμεσα ενός τυραννικού φα- μπρικάντη και του κοινωνικά σκεπτόμενου γιού του. Το έργο τελώνει με μια έκρηξη των καζανιών, με την καταστροφή της φάμπρικας και με την εξέγερση των εργατών. Τα δευτερευόντα πρόσωπα, όπως και η κόρη του φαμπρικάντη και η γιουδιά, ζουγαφι- ζονται καλύτερα παρά το κύριο πρόσωπο, που με την υπερβολική του σκληραδία επενεργεί στην ψυχή μας όχι τραγικά, ένα ελάττωμα που το παρατηρεί κανείς στα περισσότερα έργα που αναφέραμε και που δείχνει την αρχή της τέχνης.

Είναι πολύ ευχάριστο να βλέπει κανείς να εισά- γονται νέες ιδέες και νέες μορφές της τέχνης σε μια χώρα που την θεωρούσανε εκφυλισμένη και που με την εισαγωγή αλτόν των διεκρόρων φιλολογικών ρεισιμάτων ξανακινουνογιώνεται. Οι τραγικές τύχες αλτό του λεητ' χαράξανε στην ψυχή του μια μελαχο- λία και μια συλλογιά, που παρουσιάζεται στη δημοσι- κή του ποίηση και που και η τεχνική ποίηση δεν μπορεί να την αποβάλει. Έτσι αγαπώ πολύ το σκο- τεινό και το προβληματικό, βασανίζει πάνω σ' αυτά το νου του, ενώ συνάμα η βαθιά του ιστορική συνεί- δηση τον προφυλάει από τον κίνδυνο να χάσει τον ε- θνισμό του. Οι δεσμοί που τονε συνδέονε με το Βυζαντινό και το αρχαίο παρελθό, είναι άκομοι, πολλοί δυνατοί και θα γίνουνε πιο δυνατοί με το δυνάμωμα της εθνικής του συνείδησης, δίχως αυτό να δημιουρ- γήσει ένα νέον Έπιγονισμό.

Σ' ένα δεύτερο άρθρο θα δείξω πώς η νεώτατη λογοτεχνική καθρεφτίζει την προσπάθεια που καταβάλ- λει το παρελθό για να ξανακινουνογιωθεί.

Καρί Νιέτζη

ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

- Κριτική: *Δύο μονογραφίες για το Βερολίνο.*
- Ποίηση: *Η «Συιά» του Σ. Βιέ ντέ Μαγ- καλόν, οι «Έπιγραφές» του Σάβλ Μωρράς.*
- Ρομάνσια: *Ο «Υπεύθυνος» του Αντρέ Λάν, ή «Δέσχη της Εδ'ουχίας» του ντε Μαιγκρέ.*

— Δύο μελέτες για το Βερολίνο μ'ς αναγγέλλουν τάρα τελευταία: μια γαλλική του Άλμπερ Λαντουάν και μιαν έγγλέζικη του Χάρολν Νίκολσον.

Ο Λαντουάν, χαρακτηρίζοντας το Βερολίνο, λέει πώς ήταν ένας ποιητής μεγάλος στην κορδιά και πρόστυχος στη σάρκα. Παράξενη αλήθεια αντίληψη να ξεχωρίζει η καρδιά από τη σάρκα, και η μια να είναι μεγάλη και η άλλη πρόστυχη! Και ίσα ίσα στο Βερολίνο, για τον όποιον ξαίρουμε πώς όχι μόνο ανη- δικότη δεν υπάρχει, μα και πώς με το στίχο του γτύ- νονται όλα τέτων όμορφιά, που αδύνατο να ξεχωρί- σης άσκημο κι όραίο, ήθικό κι ανήθικο, άγνό και λάγνο. Γενικά, σ' όλη του τη μελέτη ο Λαντουάν, χω- ρίς να παραγνωρίζει το ταλέντο του μεγάλου ποιη- τή, ούτε νάν του άρονείται τη διαλεκτική θέση που του άνηκει, φαίνεται επηρεασμένος υπερβολικά από την έκλυτη, όπως τη λέει, ζωή του. Ένώ για όσους κοι- τάζουμε τον ποιητή, τί σημαρία υποφέρει νόγι το ά- ψέντι και η έκλυση, την ώρα που η έκλυση δίνει ψυχή στη μούσα του και το άψέντι του φτερώνει το

«... αμα λοξῆ, λιραλη η ειρο 'υγρληη λιμααηῆ λρηῆ
 ειωε ζωορῆ λρῆ εἰκοδιρῆ ρι 'οιειρῆκλῆ Η, : ρρηη
 ρα πὸν μιλεῖ στὸν ποιητὴ σὰν πειρασμὸς, σὰν διψῆ.
 Μὰ τότε, τί ἄλλο εἶναι παρὰ ἔκκλιση βαρύτερη στὸ
 φόντο καὶ ἡ τέτια ἀγνόηη ;

Ἐμεῖς δὲν κοιτᾶμε τὴ ζωὴ τοῦ ποιητῆ μὲ τὸ φα-
 ρὸ τοῦ ἠθικολόγου. Βλέπουμε τὸ ἔργο τὸ μεγάλο πὸν
 μᾶς χάρισε καὶ τὴ στιγμή πὸν ἔνοι ἔργο σὰν κι αὐτὸ
 θγαίνει ἀπὸ τὴ ζωὴ του, εὐλογημένη εἶναι κι αὐτὴ,
 καὶ διορρη. Μάλιστα στὸ σημεῖο αὐτὸ ὁ Βερολιν
 παίρνει καὶ μιὰ ξεχωριστὴν ἀκόμα ὁμορφάδα. Μάρ-
 τυρος στὴ ζωὴ του, λάνει μὲ τὸ πάθος του, κι ἀ-
 πὸ τὸ μαρτύριό του ἀναβρῶζει τὸ θεῖο τραγοῦδι γιὰ
 νὰν τὸ χραιοῦμε μεῖς. Αὐτὸ τοῦ δίνει κάτι ἀπὸ τὸ
 φρωτοστέφανο, ὅπως λέει κι ὁ Ζᾶν ντε Γκουριόν, τῶν
 χραιοσιωνῶν μαρτύρων, πὸν κοιγόντανε γιὰ νὰ φωτι-
 ζοῦνε τὰ παρηγύρια τῶν Ρωμαίων.

Στὴν ἐγγλέτικη μονογραφία του ὁ Νικολσον, μελε-
 τᾶει πὸν βοθηὰ καὶ τὴ ζωὴ του καὶ τὸ ἔργο του καὶ
 τὸν ξηγαίει καθαρότερα, βλέποντας μέσα του εἰτού-
 σια τὴ γαλλικὴ ψυχὴ. Μέσοι στὴ δυνατὴν ὑποκειμενι-
 κότη τῆς ποιησῆς του, βλέπει τὸ μεγάλο χαρακτηρι-
 στικὸ ἀ λάκερης τῆς γαλλικῆς μανταλιτέ, καὶ στὴ
 ζωὴ του, ἔχτος ἀπὸ τὴν ἰδιότροπη κατα-
 σκευὴ τοῦ Βερολιν, τὴν ἀναλλοίωτη διάπλαση τῆς
 γαλλικῆς ἰδιοσυγκρασίας. Γενικὰ τὸ βιβλίο τοῦ Νί-
 κολσον εἶναι μιὰ φωτισμένη κριτικὴ, πὸν γιὰ νὰ τὴν
 γράψει κανένας, χραιοζότανε νᾶχει νιώσει πέρα πέ-
 ρα ὄχι μόνο τὸ μεγάλο ποιητὴ, μὰ καὶ τὴ ράσσα του
 ἀλάκερη. Καὶ νὰν τὸ κατορθώσει αὐτὸ ἕνος συγγρα-
 φέας ἀπὸ φυλὴ μὲ διαφορετικὴ ὁλότελα μωνταλιτέ,
 ὅπως ὁ Νικολσον, δὲν εἶναι βέβαια μικρὴ δουλειά.

—Ἡ ἰκανοῦργια ποιητικὴ συλλογὴ τοῦ Σαθιὲ ντε
 Μαγκαλλόν (ἔκδοση librairie de France) εἶναι
 μιὰ συγκινητικὴ ἐπίκληση πρὸς τὴ «Σκιά» τοῦ γιοῦ
 του τοῦ ὀπολογαγοῦ Πὸλ ντε Μαγκαλλόν πὸν σκοτώ-
 θηκε στὸν πόλεμο στὰ 1918. Τὴν ὥρα πὸν παραμιλεῖ
 μὲ τὸ παιδί του :

«Νὰ με, κάθουμαι μαζί σου, νὰ καὶ σοῦ μιλῶ... Σὲ
 βλέπω πάλι... Θέλω νᾶμαι εὐτυχισμένος... κι ὅλη
 μου ἡ εὐτυχία, παιδί μου, εἶναι πὸν ζεῖς...»

Τὴν ὥρα αὐτὴ ἡ ἀκριβὴ του ἡ προαισθησιὴ γίνε-
 ται ἀθελά του ἡ σπαρακτικότερη κραιογὴ τοῦ μεγά-
 λου του Πόνου.

—Ἄμορφα ἀκόμα, πὸν ὁμορφοι, μὲ μιὰν ἀρχαῖκὴ
 ὁμορφιά, εἶναι καὶ τὰ νέα ποιήματα τοῦ Σάρλ Μωρ-
 ρᾶς, οἱ «Ἐπιγραφές». Σύντομα μὲ μιὰν αὐστηρὴ λι-
 τότη στὴ γλώσσα, πὸν χαρακτηρίζει πάντα του τὸ
 διολεχτὸ ποιητὴ, εἶναι ἕνας ἕννος πρὸς τὴν Ἄμορ-
 φιά, μὲ τῆς μύριες μορφές τῆς πὸν μᾶς δείχνηται..

—Ὁ αὐ π ε ὑ θ υ ν ο ς» τοῦ Ἄντρε Λάν, πὸν ἔ-
 πθη τῆς ἱστορίας του μὲ τὰ ζιγκ-ζάγκ ταξίδια του στὴ
 δημοκρατικὴ τῶν γραμμάτων» (πὸν τὸ εἶπε νὰ μὴ
 βάξει νὰ ὑπογράφουνε ὄσοι τοῦ δίννηε τὰ ἰντερβιού;) εἶναι
 μιὰ ἱστορία, μιὰ μελέτη πὸν καλά, τοῦ παρόνο-
 μου, τοῦ ἀφύσιου ἔρωτα. Σὰ ρωμάντσο, εἶναι πὸν
 πρωτότυπο. Σεφεύγει ἀπὸ τὸ χιλιωμασημένο τὸ μον-
 τέλο τῆς συνηθισμένης κλοθηματικῆς περιπέτειας.
 Ρίξτετε μιὰ ματιὰ στὰ περισσότερα ρωμάντσα: ὁ
 συγγραφέας δὲν ἔχει παρὰ νὰ πάρει τοὺς δυὸ ἤρωτες,
 τὸν ἕνανε καὶ τὴ μιὰ, ὕστερα κ' ἕνωη τρίτο ἢ μιὰ

τρίτη, καὶ τὸ ρωμάντσο θγαίνει μοναχὸ του. Ὁ «αὐπύ-
 θυνος», ἀπὸ τὸ γενικὸ του χαρακτηρισμὸ πὸν δώσαμε,
 φαίνεται μονομᾶς πὸς φεύγει ἀπὸ τὸ μοντέλο αὐτὸ.
 Μὰ ἡ πρωτοτυπία του αὐτὴ εἶναι ἡ πὸν μικρὴ του ὁ-
 μορφία. Ἡ δύναμή του εἶναι ἡ ψυχολογικὴ ἀνάλυση
 πὸν τὸ χαρακτηρίζει. Ὁ συγγραφέας, ζωγραφίζοντας
 τοὺς ἤρωτες του, μᾶς ἀνοίγει ὄλα τὰ προβλήματα
 τῆς ἐλαττωματικῆς διάπλασης πὸν τοὺς θωραίνει καὶ
 στὸ τέλος μᾶς κάνει νὰ τἀναγνωρίσομε καὶ μεῖς πὸς,
 ὅπως ἔνοι ἔγκλημα τὸ ἀλοφραίνει ἡ ἐλαττωματικὴ σω-
 ματικὴ διάπλαση τοῦ ἔνοχου, ἔτσι καὶ γιὰ τῆς ἠθικῆς
 διαστροφῆς ὁ ἔνοχος εἶναι ἕνα θύμα ἀνεύθινο τῆς
 τάδε ἢ τῆς τάδε ἐπίδρροσης. Μὲ τὸ ρωμάντσο του ὁ
 Λάν δὲν κάνει ἀπολογία οὔτε υπεράσπιση τοῦ ἔκφυ-
 λου. Ἰσὺ ἴσα ἕνα εἶναι τὸ μοτίβο του, νὰ δείξει τε-
 λειότερα καὶ νὰ κλυτηριάσει τὴν ἀσκήμια. Καὶ γι'
 αὐτὸ, ἔξον ἀπὸ τὴ δυνατὴ ψυχολογία του, τὸ ρωμάν-
 τσο αὐτὸ εἶναι καὶ σάτυρα πικρὴ γιὰ τὴν ἀνατροπὴ
 τῶν παιδιῶν, ὄσοι φορῆς ὁ συγγραφέας θροῖκει πὸς
 φραῖει κι αὐτὴ. Ἄν καὶ νέος ἀκόμα ὁ Λάν ἔχει μιὰ
 τέτια δύναμη στὸ γράμμὸ του, καὶ τὸ θέμα του τὸ
 ξαίρει τόσο βοθηὰ, καὶ τόσο δυνατὰ τὸ μελετᾶει, πὸν
 μ' ὄλη τὴ φαινομενικὴ του ἐλευθεριότη, ἡ συγκίνηση
 ἀπὸ τὸ ἔργο του ἀγγίζει ὁλόσια τὴν ψυχὴ κι ὄχι τῆς
 κλοθησῆς, ὅπως θᾶν τὸ νόμιζε κανένας.

—Ἡ «Λέσχη τῆς Εὐτυχίας» τοῦ Φρανσουᾶ Γκιγιᾶμι
 ντε Μαιγκρέ, μᾶς ζωγραφίζει μὲ πὸν ρεαλισμὸ τὴ
 σύγχρονη ἀριστοκρατία. Οἱ χαρακτηῆρες του εἶναι οἱ
 δυνατοὶ τῆς κάθε κοινωνίας, πὸν κηρῶνοντας τὴν
 ἱερότη τῆς ἐργασίας καὶ τὴν εὐτυχία πὸν χαρίζει, ἴ-
 σα ἴσα γιὰ νὰ σέρνουνε στ' ἄλλοι τὸν ἀνίδεο λαὸ,
 κείνοι τεμπελιάζουνε στῆς λέσχεις ἢ σκοτώνουνε τὸν
 κειρὸ τους μὲ τὰ σπῶρ. Εἶναι μιὰ πετυχημένη σά-
 τυρα γιὰ τὴ σημερινὴ μας κοινωνία.

ΓΡΑΜΜΟΦΩΝΑ "ΕΔΙΣΩΝ"

ΜΕΓΑΛΗ ΣΥΛΛΟΓΗ
 ΟΡΓΑΝΩΝ ΚΑΙ ΔΙΣΚΩΝ
 ΕΙΣ
 ΤΙΜΑΣ ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΑΣ
 ΠΑΡΑ ΤΗ
 "ΙΝΙΣ,"

ΕΤΑΙΡΙΑ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

6-ΟΔΟΣ ΟΜΗΡΟΥ-6

ΑΘΗΝΑΙ